

AFREKENING **ECONOOM VERBIJSTERT BRUSSEL MET SPIJKERHARDE CONCLUSIES****OVER EUROMYTHES****'EEN ENORME FOUT'**

In het hol van de leeuw deelde Ashoka Mody deze week zijn kijk op de euro. De Amerikaanse professor Economie van Indiase afkomst is klein, vriendelijk en welbespraakt. Hij werkte jarenlang bij het IMF en was vanuit die functie betrokken bij Europese hulpprogramma's. Zijn spijkerharde conclusies zorgden in Brussel voor verbijsterde reacties. Mody pelde nietsontziend stukje bij beetje het hele europroject af. Volgens hem is deze Europese droom een illusie.

door Martin Visser

Ashoka Mody
FOTO SAMEER KHAN**'Politieke leiders kenden de risico's wel'**

naar een belangrijk rapport uit 1970 over de consequenties van een gemeenschappelijke munt. Daarin lees je dat die fundamentele tegenstrijdigheid vanaf het allereerste begin wel degelijk is begrepen.

De politieke leiders wisten vanaf het begin wat de risico's waren.

„Dat is de controversiële conclusie van mijn boek. Je kunt zeggen dat de euro slecht ontworpen is. Ik schrijf dat ze het slecht ontwierpen, wetende dat het een slecht ontwerp was.”

'Er zit veel stomiteit in het Europese beleid'

Zat daar een strategie achter?

„Er was geen duidelijke strategie. In de Europese politiek leeft het idee dat vooruitgang wordt geboekt via crises.”

De eurocrisis had grote gevolgen voor heel veel mensen. Het klinkt wel heel cynisch dat dergelijke crises nodig zijn om het beoogde doel te bereiken.

„Dat is zo. De reden dat ik het een tragedie noem, is dat hoewel zij de problemen onderkennen, ze een ver-

sluierende taal ontwikkelen. Zo noemde Kohl de euro vaak een project van vrede. Het werd een taal die de Europese elite adopteerde. Ik noem dat groepsdenken.”

U denkt dat Europese beleidsmakers hun eigen taal ontwikkelden en wilden geloven in hun eigen verhaal?

„Ja. Het gebruik van die taal is voortgezet. Tot vandaag. Neem het woord 'unie'. Men noemt het een 'monetaire unie', maar het is geen 'monetaire unie' maar een eenheidsmunt. Een monetaire unie heeft al-

le onderdelen die een munt ondersteunen. Zelfs de uitdrukking 'Europese Unie' vind ik heel merkwaardig. Ooit heette dat de Europese Gemeenschap. Gemeenschap is een prachtig woord, een gemeenschap van landen. Unie betekent dat we aan elkaar gebonden zijn.”

De Fransen wilden destijds als eerste een gemeenschappelijke munt. Waarom eigenlijk?

„De Fransen leefden boven hun stand en voortdurend moesten ze de franc devalueren, in waarde laten dalen. Dan bleven ze nog een beetje concurrerend.

De Nederlandse minister van Financiën, Wim Kok (l.), en premier Ruud Lubbers (r.) maken grapjes met de Duitse bondskanselier Helmut Kohl voor ze aan tafel gaan tijdens de EU-top in Maastricht waar in 1991 de euro werd geboren.
FOTO EPA

Dat voelde als een grote vernedering tegenover de Duitsers. Die wreven het ze ook wel in. Voor Frankrijk was een gemeenschappelijke munt een oplossing.”

Toen waren er nog maar zes lidstaten. Later kwamen er alleen maar landen bij en werd de diversiteit tussen de eurolanden nóg groter.

„Ja, Commissievoorzitter Juncker wil alle landen in de euro. Hij is óf ontzettend naïef óf ongelofelijk dom.”

Wat denkt u?

„Ik denk dat er veel stomiteit zit in het Europese beleid. Juncker doet ook mee aan die Europese taal. Hij zei in een speech dat de euro enorme onzichtbare voordelen brengt. Je bent door je argumenten heen, dus nu gooi je het op onzichtbare voordelen? Dit soort retoriek leidt tot cynisme en dat erodeert het vertrouwen in het leiderschap.”

Laten we een sprong maken van 1970 naar de val van de Berlijnse muur in 1989. Dat was een beslissend moment voor het ontstaan van de euro.

„Van 1982 tot 1989 was Kohl heel duidelijk, hij zei herhaaldelijk dat een monetaire unie een slecht idee is. Hij begreep heel goed dat je

dat niet moest doen met zulke verschillende landen. Dan is er in december 1989 een beroemde top in Straatsburg. Veel mensen hebben dat moment geïnterpreteerd alsof er een uitruil plaatsvond over de euro. Kohl zou van de Franse president François Mitterrand Duitsland alleen mogen herenigen als hij de Duitse mark op zou geven.”

Die uitruil was er niet?

„Nee, die interpretatie klopt niet. Er was geen uitruil. Mitterrands naaste adviseur heeft dat zelf verklaard. Kohl had ook al voldoende steun voor de hereniging van Amerika en van de Sovjet-Unie. Toch wilde hij die euro. Daarom is het Kohls euro.”

Waarom wilde Kohl die euro dan?

„Kohl zag zichzelf als bondskanselier van het herenigd Duitsland, maar hij kreeg de misplaatste visie om van zichzelf bondskanselier van Europese eenheid te maken. Tot dan had hij echt nog niks pro-Europees gedaan en hij dacht dat dit zijn nalatenschap zou zijn.”

Het werd ook zijn Europese erfenis. Bij zijn dood is hij herdacht in het Europees Parlement, met zijn kist nota bene midden in de plenaire zaal.

„Kohls wens om een begrafenis te hebben vanuit het Europees Parlement is ook een tragedie. Het overschaduwde wat een veel grotere prestatie van Kohl was. Kohl had een begrafenis moeten hebben bij de Brandenburger Tor. Dat is zijn historische wapenfeit. Vlak nadat de Muur viel, ging

Kohl naar de oostkant. Daar waren duizenden Oost-Duitsers. Toen hij begon te spreken, schreeuwde de menigte: 'Helmut! Helmut!' Dat was zijn moment van bekroning. Hij zou worden herinnerd vanwege deze zeer belangrijke prestatie. Dat hij een vredige hereniging had gebracht.”

Nederlander Mody's 'archief'

Een Nederlander speelde een prominente rol bij de totstandkoming van het boek over de euro: André Szász. Hij zat jarenlang bij De Nederlandsche Bank en werkte nauw samen met Jelle Zijlstra en Wim Duisenberg. „Ik ontmoette André voor het eerst in 2014”, vertelt Ashoka Mody.

„Ik zei tegen hem: ik ben geen historicus, maar ik probeer een historisch boek te schrijven. Ik weet hoe ik archieven moet bestuderen. André lachte en zei: ik zal jouw archief zijn. Hij wist alles en gedurende 2,5 jaar was hij mijn archief.”

Szász was van meet af aan sceptisch over de euro, zoals meer centrale bankiers. Zelf bracht hij ook een kritisch boek uit over de euro. „Steeds als

André Szász

ik tegen iets aanliep, vroeg ik hem hoe het destijds gegaan was. Hij schreef van die prachtige e-mails aan mij. Schitterend geformuleerde betogen.”

Later zocht Mody Szász nog een keer op in diens

In de krant van 10 december 1991 werd de komst van de euro aangekondigd.

En nu wordt hij herinnerd vanwege een grote fout?

„Ik denk dat hij zo herinnerd zal worden.”

Want u ziet de euro als een grote fout?

„Het is een enorme fout.”

Dus de euro kwam er niet om te voorkomen dat Duitsland te machtig zou worden in Europa?

„Nee, zo zat het niet. En de vraag is zelfs of dat überhaupt bereikt is. Gedurende de eurocrisis is Duitsland economisch steeds machtiger geworden en politiek dominant. Bondskanselier Merkel is de leider van Europa geworden. Door die rol veroorzaakte ze verdeeldheid in Europa.”

Door politici is veel goeds toegeschreven aan de euro. Heeft de euro vrede gebracht?

„Een munt is geen verenigende kracht en een munt is geen bron van oorlog. De euro bracht geen vrede, maar juist een intern verdeeld huis.”

Heeft de euro ons groei gebracht?

„Nee. Nul.”

Heeft de euro ons welvaart gebracht?

„Kent u de film *Crocodile Dundee* nog? Die gast, Paul Hogan, wordt door een jongeman bedreigd met een mes. Hij moet zijn geld geven. Hogan zegt: maar dat is geen mes. In een flits trekt hij een enorm mes uit zijn laars en zegt: dit is een mes! Wat Macron en Merkel willen is geen eurozonebegroting. Het is maar een klein bedrag, dat helpt niks. De begroting van de hele EU is maar 1 procent van de Europese economie. Wil je een eurozonebegroting de kracht geven van Paul Hogans mes dan moet die een paar keer zo groot zijn als de hele EU-begroting. Geen enkel land is bereid om dat te betalen.”

Dus de enige oplossing is een volledige politieke unie waarin we economie en financiën gezamenlijk doen?

„Ja, een volledige politieke unie. Waarbij Europeanen een Europees Parlement kiezen waaruit een regering wordt samengesteld. Een natistaat dus.”

Dit wil Nederland niet.

„Precies en dat is het probleem. En kleine stapjes zetten heeft ook geen zin. Je kunt niet een muntunie maken waarbij sommige elementen er wel in zitten en andere niet. Dit is precies de fout die er bij de start is gemaakt. Het is alles of niks.”

HAAL DE TELEGRAAF 25% VOORDEELIGER IN DE WINKEL!

4 WEKEN VOORDEELPAKKET

€ 42,90* (bespaar € 14,30)

ZATERDAG VOORDEELPAKKET

€ 29,70* (bespaar € 9,90)

Bestel via www.telegraaf.nl/bonboekje

Koopt u regelmatig De Telegraaf, maar wilt u zich tot niets verplichten? Bestel dan een voordeelpakket met waardebonnen, waarmee u de krant kunt afhalen bij ruim 10.000 verkooppunten in Nederland op het moment dat het u uitkomt.

U kunt kiezen uit:

• **4 weken voordeelpakket:** 20 waardebonnen voor een doordeweekse krant en 4 waardebonnen voor een zaterdagkrant. U betaalt maar € 42,90* in plaats van € 57,20.

• **zaterdag voordeelpakket:** 12 waardebonnen voor de zaterdagkrant. U betaalt maar € 29,70* in plaats van € 39,60.

U bespaart 25% in vergelijking tot wanneer u de krant iedere keer contant zou betalen!

*Inclusief verzendkosten.

De Telegraaf
De krant van wakker Nederland